

Ένας Πελοποννήσιος Δερβίσης

Κρίσεις σε ένα άρθρο γνωστού μουσικολόγου σε ημερήσια εφημερίδα (**Βήμα 18-07-99**) περί του **Πέτρου Λαμπαδαρίου του Πελοποννησίου** όστις κατ'εξάιρεσιν έγινε **Λαμπαδάριος του Πατριαρχικού Ναού** από την θέσιν του **β' Δομέστιχου** αυτός ο έξαρχος των μουσικών, ο κεκτημένος την δύναμιν του μελοποιείν και την δεξιότητα του γράφειν εκ πρώτης ακοής τα δυσκολώτατα μέλη,... ο οξυγράφος κάλαμος πάσης εκκλησιαστικής και εξωτερικής μελοποιίας, ο της Μουσικής Μέγας Διδάσκαλος και αδαμάντινος **Πέτρος ο Πελοποννήσιος**. Βλέπε Κυριακού Φιλοξένους, 1859, Θεωρητικόν στοιχειώδες της Μουσικής σελίδα 201 (**Βήμα 18-07-99**)

Ο αρθρογράφος, καθηγητής Πανεπιστημίου εις την έδραν της εθνομουσικολογίας υποστηρίζει ότι ο **άρχων λαμπαδάριος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας Πέτρος ο Πελοποννήσιος (1730-1777)** ήτο και **Δερβίσης** ανήκων στο μοναστικό τάγμα των Σουνιτών μουσουλμάνων «**Μεβλεβί**».

Ο υπογράφων θεωρεί τους ισχυρισμούς ανυπόστατους, ατεκμηρίωτους και δεν τους αποδέχεται. Θεωρεί ότι οι διατυπούμενες απόψεις προσβάλλουν πρώτον αυτόν τούτον τον **Λαμπαδάριον Πέτρον**. Άποψή μας είναι ότι ένας **Πέτρος** δε θα μπορούσε να πιστέψει σε αυτά που πίστευαν οι εκάστοτε μουσουλμάνοι και τα διάφορα και ποικίλα μοναστικά τους τάγματα.

Για μας ο **Πέτρος** υπήρξε Διδάσκαλος της μουσικής και η μόνη σχέση που είχε με αλλοεθνείς και αλλόθρησκους ήτο εκείνη του «**Διδασκάλου προς μαθητάς**».

Επειδή δεν είναι δυνατόν να μεταφέρουμε εδώ ολόκληρο το άρθρο που δημοσιεύτηκε στο **Βήμα της Κυριακής** την **18-07-1999**, διαβάζουμε: «**Οι Μεβλεβί (δερβίσηδες) ήσαν ένα από τα μοναστικά τάγματα των μουσουλμάνων σουνιτών (δηλ. των παραδοσιακών μουσουλμάνων)**».

«Ο Μεβλανά Τζελαλεδίν Ρουμί (ο ιδρυτής του τάγματος 13^{ος} αιών) λέγεται ότι συμπεριφέρθηκε με ανοχή στους Χριστιανούς»... Μπράβο του. Μήπως ήτο ελληνογενής; Μάλλον όχι. Εκείνο το ρουμί στο όνομά του τι σημαίνει; «Αρκετοί Έλληνες φαίνεται να προσχώρησαν στο τάγμα των Μεβλεβί ειδικά κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας».

«Το παρόν άρθρο εξακολουθεί ο αρθρογράφος αποκαλύπτει ότι ένας απ'αυτούς, *δερβίσης δηλαδή, ήταν και ο Πέτρος ο Πελοποννήσιος, ο αποκαλούμενος Λαμπαδάριος (1730-1777)*».

«*Η σημασία της αποκάλυψης αυτής είναι τεράστια, συνεχίζει ο αρθρογράφος , διότι ο Πέτρος θεωρείται η μεγαλύτερη μουσική φυσιογνωμία της μεταβυζαντινής περιόδου και ο συνθέτης! (sic) των περισσότερων έργων θρησκευτικής μουσικής που ακούγονται μέχρι σήμερα στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία*»

Σε δική μας περίληψη: Ο **Πέτρος** γεννήθηκε σε κάποιο χωριό της **Λακωνίας**. Κάποιος έμπορος που τον είδε αρχικά στην Λακωνία τον ξαναβρήκε τυχαία! στην **Αγία Λαύρα** (Μέγα Σπήλαιο) και τον πήρε στην **Σμύρνη**. Το **1756** ή **1753** πήγε στην **Κωνσταντινούπολη**. Ετών **23** διορίζεται β' Δομέστιχος και μετά **Λαμπαδάριος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας** (δηλαδή του Πατριαρχικού Ναού).

«Η μύηση στους δερβίσηδες»

Ο απλός αναγνώστης βρίσκεται μπροστά σε μια αδιαμφισβήτητη «**πληροφορία**» και είναι υποχρεωμένος να αποδεχθεί ότι του κανοναρχεί ένας Πανεπιστημιακός δάσκαλος, σπουδάσας εν **Κανταβρυγία, U.K.**

Αμέσως μετά αμφισβητείται η εγκυρότης των εκκλησιαστικών βιογράφων. «*Ωστόσο, το παρόν άρθρο καλεί τον φιλόστορα «αναγνώστη» (φιλόστορας αναγνώστης είναι ο έχων έρωτα με τα παραμύθια) σε ένα διαφορετικό ταξίδι «μέσα από μαρτυρίες» που δείχνουν ότι ο Πέτρος πρέπει να μνήθηκε, όχι μνήθηκε, «αλλά πρέπει να μνήθηκε στους Μεβλεβί όντας στη Σμύρνη». Κάποιος Σελτζούκος Σουλτάνος τον 13^{ον} αιώνα, έφερε στη Σίλλη επτά (7) οικογένειες Λακώνων για να φροντίζουν ένα Χριστιανικό Ναό. Ο Σουλτάνος είχε προσπαθήσει να γκρεμίσει το Ναό και αναπήδησαν φλόγες και έκαψαν τους παρισταμένους. Στην ιστορία αυτή των Λακώνων της Σίλλης στηρίζονται οι μαρτυρίες που λένε ότι με την ίδρυση του τάγματος των Μεβλεβί, στο Ικόνιο μνήθηκαν» (χωρίς αμφιβολία) «στη νέα αυτή φιλοσοφία; και κάποιοι έγιναν δερβίσηδες»!*

Και συνεχίζει ο αρθρογράφος: «*Οι Λάκωνες αυτοί αυξήθηκαν τόσο ώστε πριν την ανταλλαγή των πληθυσμών (1923) τα ¾ των κατοίκων της Σίλλης (7500) ήσαν ΕΛΛΗΝΕΣ απόγονοί τους*».

Υποθέτουμε ότι 7500 ήσαν όλοι οι κάτοικοι και εξ' αυτών οι 5625 ήσαν ΕΛΛΗΝΕΣ απόγονοι των αρχικών. Δεν αναφέρεται πόσοι απ' αυτούς ήσαν δερβίσηδες και αν αντηλλάγησαν και αυτοί το '23.

Ας πούμε λοιπόν ότι «*Επειδή οι Λάκωνες της Σίλλης είχαν στενές εμπορικές σχέσεις με τη Σμύρνη*» και ο Πέτρος ήταν μανάβης είχε πολλά αλισβερίσια μαζί τους ακούτε τώρα μια τεκμηρίωση μούρλια «δεν είναι δύσκολο να φανταστούμε» τον Λάκωνα Πέτρο να έρχεται σε επαφή μαζί τους και ΠΙΘΑΝΟΝ (αυτό το λέγει ο ίδιος ο αρθρογράφος καθηγητής) *να μυείται στη Μεβλεβί φιλοσοφία*». Κάποια άλλη εκδοχή θα μπορούσε να είναι ότι οι εμπορευόμενοι της Σίλλης πηγαίνοντας στην Σμύρνη η πρώτη τους δουλειά την Κυριακή ήταν να πάνε στην εκκλησία. Εκεί μπορεί να γνώρισαν κάποιοι, αν τον γνώρισαν, τον **Πέτρο**. Για να πηγαίνουν όμως στην εκκλησία θα πει πως ήταν καλοί Χριστιανοί και καμιά σχέση δεν είχαν με τους δερβίσηδες (δική μου εκδοχή).

Και πάει λέγοντας: «*Αυτό που θα τράβηξε ΑΜΕΣΩΣ τον Πέτρο ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΗΤΑΝ (τι βεβαιότης αλήθεια!) η χρήση της μουσικής στις τελετουργίες των δερβίσηδων*». Στο σημείο αυτό μπορεί κανείς να φανταστεί τον **Πέτρο** διερχόμενο έξωθεν κάποιου τεκκέ της Σμύρνης να ακούει κάποιους παράφωνους Δερβίσηδες να τραγουδάνε, να ορμάει μέσα και να τους λέει: Τι είναι αυτά που λέτε ρε. Ακούστε αυτό πως πρέπει να λέγεται. Χαϊβάνια! Μετά μερικά τέτοια γραφικά επανερχόμεθα στην βεβαιότητα των ιστορικών δεδομένων!!! του κ.καθηγητή.

«*Από το δερβίσικο μοναστήρι της Σμύρνης*» («ή και του Ικονίου» όποιο θέλετε παίρνετε) «*όπου ΜΕ ΤΟ ΧΑΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΣΠΑΝΙΑΣ ΦΩΝΗΣ ΤΟΥ ΘΑ ΕΚΑΝΕ ΤΟΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗ*» (κάτι σαν το Νταλάρα να πούμε), «*ΕΣΤΑΛΗ* (σίγουρα, δηλαδή χωρίς αμφιβολία) «*στο αντίστοιχο μοναστήρι της Πόλης. Εδώ οι μαρτυρίες για τη συμμετοχή του Πέτρου στην εσωτερική ζωή των δερβίσηδων, καθώς και την πλατειά αποδοχή που είχε από αυτούς είναι περισσότερες!!!!*»

Το επόμενο ντοκουμέντο είναι «ΕΝΑ ΕΥΦΥΕΣ ΚΟΛΠΟ».

«*Το πιο εντυπωσιακό περιστατικό από τη δράση του στους δερβίσικους κύκλους συνέβη το 1770 με την έλευση στην Κωνσταντινούπολη τριών μουσικών από την Περσία που έφεραν μαζί τους μια πρωτότυπη σύνθεση για να την παρουσιάσουν στον Σουλτάνο*».

«*Οι ΜΟΥΣΙΚΟΙ της ΠΟΛΗΣ θορυβήθηκαν ότι θα εθίγετο το κύρος τους και αποτάθηκαν για βοήθεια στον Πέτρο*», ο οποίος συνέλαβε το

εξής ευφυές κόλπο: είπε δηλαδή στους δερβίσηδες τι πρέπει να κάνουν για να εκθέσουν τους Πέρσες. Ο ίδιος τι πρόσφερε; Την γνωστή μουσική του αντίληψη, την ικανότητα που είχε να καταγράφει την μουσική και ουδέν πέραν τούτου.

Ο **Πέτρος** συνέστησε στους Δερβίσηδες να καλέσουν σε γεύμα τους Πέρσες μουσικούς και με διάφορα τεχνάσματα να τους βάλουν μεταξύ άλλων μελωδημάτων να ψάλλουν και το νέον ανέκδοτον άσμα αυτών, αν ήτο δυνατόν περισσότερο από μια φορά. Πράγμα το οποίον και έγινε τρις. Ο **Πέτρος** κρυμμένος κάπου έγραψε και εκαλλώπισε το άσμα.

Όταν ο **Πέτρος** μετά την τρίτην εκτέλεσιν του άσματος υπό των Περσών είχε ήδη καταγράψει το άσμα «*εφαίνετο ερχόμενος εκ του προαυλίου του Τεκκέ προς το μέρος του συμποσίου. Πάντες οι συνδαιτομόνες Δερβίσηδες προεξανέστησαν προς υποδοχήν του Πέτρου λέγοντες «Χότζα γκελίορ» (ο διδάσκαλος έρχεται)*». Ο διδάσκαλος είπαν όχι ο αδελφός Πέτρος (καρντάς Πέτρος). Αυτά γράφει ο ιστορικός Γ.Παπαδόπουλος στο βιβλίο Συμβολαί εις την ιστορίαν της παρ'ημίν εκκλησιαστικής Μουσικής 1890 σε ανατύπωση ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ σελ.321.

Κατά περίεργο τρόπο ο αρθρογράφος δεν φαίνεται να αποδέχεται τον ρόλον αυτόν του **Πέτρου** ως διδασκάλου και μόνον. Από πού βγαίνει λοιπόν ότι ήτο μέλος της αδελφότητας; Δάσκαλος τους ήταν και τίποτα άλλο.

Ο συγγραφέας μας πληροφορεί ότι «**ΩΣ ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ**» της απaráμιλλης μουσικής αντίληψης αλλά και της αφοσιώσης κ.λ.π.οι δερβίσηδες καταχώρισαν το όνομα του **Πέτρου** στο ιερό βιβλίο και το μανσωλείο. Εδώ υπάρχει μια ακόμη πλήρως ατεκμηρίωτη δήλωση: ότι η προσθήκη επιθέτων (Χιρσίζ) απενέμετο μόνο σε μέλη τους με αναγνωρισμένη δράση.

Αυτό μοιάζει να ισχυρίζεται κάποιος σήμερα ότι τα Πανεπιστήμια απονέμουν τον τίτλον του επίτιμου διδάκτορα **ΜΟΝΟΝ** σε αποφοίτους τους, και ποτέ σε μη απόφοιτους, ξένους ή δικούς (όπως π.χ. ο **Χ.ΚΙΣΙΓΚΕΡ** ή ο **Σ.Καράς**).

Τέλος δίνεται το παράπτωμα του **Πέτρου** να ψάλλει το Σελάκ [εωθινή προσευχή] σε «νέο» ήχο από το μιναρέ. Όταν ο Σουλτάνος έμαθε ότι το Σελάκ το έψαλε μη μουσουλμάνος «*διέταξε να συλληφθεί ο ιερόσυλος Πέτρος*». Μπορεί ποτέ ένας μουσουλμάνος μοναχός να είναι ιερόσυλος; Όχι βέβαια.

Γι' αυτό και συνελήφθη, εδικάσθη αλλά κατά την δίκην προσεποιήθη τον παράφρονα.

Κλείσθηκε εις φρενοκομείο, εκεί έγραψε το γνωστόν βυσινόχροον Πασαπνοάριον εις ήχον πλ.του Β' και μετά 40 μέρες, επειδή τάχα έγινε καλά εξήλθε του φρενοκομείου και «εξηκολούθησε *τα καθήκοντα αυτού εν τε τη Μ. Εκκλησία και εν τοις Ανακτόροις*» (συνεχίζει ο Γ. Παπαδόπουλος Συμβολαί 1899 σελ. 323).

Η κηδεία του **Πέτρου** έγινε στον Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό. Συνέρρευσαν δερβίσηδες από όλους τους τεκκέδες της βασιλευούσης. Ζήτησαν άδεια από τον Πατριάρχη να ψάλλουν κι αυτοί -εις ένδειξιν σεβασμού προς τον κηδευόμενον διδάσκαλον- πένθιμον ωδήν μετά πλαγιαύλου. Τους εδόθη άδεια και «*έψαλλον αυλωδώς παθητικότητα*». «*Εις δε των μεγάλων Δερβίσηδων καταβάς εις τον τάφον και κρατών ανά χείρας ως λαμπάδα καιομένη τον πλαγίαυλον του είπε τουρκιστί τάδε: ω μακαρίτα «Διδάσκαλε» λάβε και αφ' ημών των ορφανών μαθητών σου το τελευταίον τούτο δώρον, ΙΝΑ ΣΥΜΨΑΛΛΗΣ ΑΣΜΑΤΑ ΔΙ' ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΝ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ*».

Για μας τους μη-μουσικολόγους η σχέση του **Πέτρου** με τους δερβίσηδες ήταν σκέτη σχέση ΔΑΣΚΑΛΟΥ με ΜΑΘΗΤΗ- τελεία και παύλα. Τα άλλα είναι «μύθος» που δυστυχώς δεν (κατά)πίνεται λόγω πολλού αφρού. Ο ισχυρισμός μοιάζει να υποστηρίζει κάποιος ότι όσοι εξ ημών πήγαν σχολείο στη Γαλλική Σχολή, στους φρέρηδες όπως τους λέγαμε παιδιά, έγιναν και καρδινάλιοι.

«ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ» (αφελείς) του κ.καθηγητή

Ο Πέτρος έγραψε και κοσμικά τραγούδια (100 λέγει ο συγγραφέας του άρθρου) *όπου χρησιμοποιεί «τουρκικές» (sic) κλίμακες και ρυθμούς αλλά ελληνικούς στίχους*. Την εποχή εκείνη ήταν σύνηθες να γράφει ο συνθέτης της μουσικής και τους στίχους.

Είναι γνωστό ότι όταν κάποιος γράφει τέτοια τραγούδια, έρχεται θέλοντας και μη στην θέση του κοσμάκη, τους καημούς του, τα ντέρτια του, τους πόνους του κ.λ.π. αν θέλει το τραγούδι του να έχει απήχηση στον κόσμο.

Το ότι ο **Πέτρος** δεν ενυμφεύθη ποτέ, και αφού έγραψε ένα τραγούδι που κάποιος λέγει «σαν *δερβίσης πια θα ζήσω*» εννοεί τον εαυτό του, είναι κατά τη γνώμη μας, απαράδεκτο.

Απαράδεκτη είναι και η συσχέτιση με τον μαθητή του, **Πέτρο** τον **Βυζάντιο** που έχασε τη θέση του λόγω δευτερογαμίας, η οποία απαγορευόταν τότε στους ψάλτες της Μεγάλης Εκκλησίας. Δεν υπάρχει καμιά μαρτυρία που να λέγει ότι ο **Λαμπαδάριος Πέτρος** ηρνήθη τα εγκόσμια. Αλλωστε υπήρχαν και έγγαμοι Δερβίσαι.

Τέλος ας ακούσουμε και το τελευταίο του αρθρογράφου : *«Ποια πρέπει να ήταν η θέση του Πέτρου στο τάγμα των Μεβλεβί δεν είναι πολύ δύσκολο να εικάσει (υποθέσει δηλαδή) κανείς»*. Και μετά από όλα αυτά τα τεκμήρια καταλήγει στο αδιάσειστο συμπέρασμα : *«ο Πέτρος λόγω της χαρισματικής του φωνής πρέπει να έψαλε το Δοξαστικό Μεβλεβί Νατί πριν από την εκτέλεση της τελετής του χορού»*.

Σίγουρα **την κάτσαμε τη βάρκα** θα έλεγε λακωνικά και ο κ. Γ. **Τσακαλάκος** ως γνήσιος Λάκων.

Θεωρώ ότι όλα τα υποθετικά που αναφέρονται πιο πάνω προσβάλλουν μια σειρά από θεσμούς, αρχές, εξουσίες, άτομα διακεκριμένα και μη. Το να πιστεύει κανείς ότι ο **Λαμπαδάριος της Μεγάλης Εκκλησίας** την εποχή που έζησε μπορεί να ήταν ταυτόχρονα και δερβίσης δηλαδή μουσουλμάνος μοναχός, **θίγει πρώτα πρώτα τον ίδιο τον μυθολογούμενο**.

Θίγει τον Πατριάρχη, θίγει την Αγία και Ιερά Σύνοδο, θίγει τους άλλους πατριαρχικούς διδασκάλους, θίγει το Χριστεπώνυμο πλήρωμα που δεν κατάλαβε τίποτα και είχε Λαμπαδάριο έναν δερβίση Μουσουλμάνο.

Ο Σουλτάνος τον αποκαλεί «**ιερόσυλο**». Ο Αρχιδερβίσης του δίδει τον πλαγιάυλο να ψάλλει στον παράδεισο με τους αγγέλους».

Ο Πατριάρχης τον κηδεύει στον Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό. Είμαι σίγουρος το όνομά του μνημονεύτηκε 40 μέρες στις καθημερινές λειτουργίες που αδιαλείπτως τελούνται σ' αυτόν, ενταφιάζεται στο Κοιμητήριο των Ορθοδόξων εν **Εγρυκαπίω**. **Κανείς δεν κατάλαβε την διπλή ζωή που έκανε; και πως τα κατάφερε ως εσωκατάκοιλος; πως τα έφερε βόλτα το πρωί στα Πατριαρχεία, το απόγευμα στον τεκκέ; Και πότε έβρισκε χρόνο και έγραφε την μουσική του που δεν είναι και λίγη ή μήπως ως δερβίσης εγκαταβίωνε εν τοις Πατριαρχείοις;**

Σίγουρα αφού ο **Πέτρος** ήταν δάσκαλος της μουσικής σε Έλληνες, Τούρκους, Αρμένηδες κ.λ.π. θα έψελνε στις «πρόβες» (βέβαια) και το

Μεβλετί Νατί για να το μάθουν και οι δερβίσηδες, διότι ως γνωστόν, μέθοδος άνευ διδασκάλου στην πάσης φύσεως ψαλτική δεν νοείται. Αν δεν ακούσεις δεν λες. Όσοι λεν χωρίς να ακούσουν θεωρούνται Νεύτωνα και μάλιστα χωρίς να πέσει το μήλο στο κεφάλι τους.

Νομίζω πως ένας Πανεπιστημιακός δάσκαλος πρέπει να είναι περισσότερο τεκμηριωμένος όταν μιλάει σε απληροφόρητους ανθρώπους με σκοπό να τους πληροφορήσει. **Οι πληροφορημένοι σαφώς δεν χρειάζονται την πληροφορήσή του όταν μάλιστα είναι σαφώς παραπληροφόρηση.**

Έρρωσθε

ΔΡ Κ. Χ. ΖΑΡΑΚΟΒΙΤΗΣ

1 – 2 - 2003